

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף ?

(המשך מעמוד קודם)

המפיס מורסא בשבת: הפותח יבלת המליאה בליחה ודם בשבת: אם הוא מתכוון לעשות לה פה להכניס לתוכה אויר ולהוציא ממנה ליחה גם בהמשך – חייב משום בונה (ומצאנו 'בנין' בבעלי חיים). אבל אם הוא מתכוון רק להוציא את הליחה פטור (כי פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו נחשב לפתח), ומותר לעשות כן בשבת [מכיון שזוהי מלאכה שאינה צריכה לגופה שאינו צריך את הפתח אלא רק להוציא את הליחה. והתירו זאת לכתחילה משום צערא].

הקושיא היא למ"ד שאסור לבעול בתולה בשבת מפני שהוא מוציא את הדם, והרי מותר לפתוח את היבלת בשביל להוציא את הדם?

הגמרא מתרצת: הדם ביבלת כנוס ועקור לגמרי מהבשר ועומד לצאת ולכן מותר להוציאו, אך דם בתולים אמנם גם הוא כנוס אבל הוא נבלע קצת בכתלים והוא דומה למחובר ולכן אסור להוציאו.

רב אמי שרא למבעל בתחילה בשבת: אך עדיין החתן לא כתב כתובה לאשתו, ועל כך שאלוהו רבנן שהרי אסור לבוא על אשתו בלא כתובה (כמובא לקמן בדף נד:)?

אמר להם רב אמי תתנו לה מטלטלין כמשכון עבור הכתובה בכדי שתסמוך דעתה (כי הטעם שאסור לבוא עליה בלא כתובה משום שאינה סומכת דעתה שיתן לה את המגיע לה בכתובה) עד שיכתוב לה כתובה וישעבד בה את קרקעותיו.

רב יהודה שרי למבעל בתחילה ביו"ט: העובדה היא שהוא התיר ביו"ט. אבל רב פפי ורב פפא נחלקו בשמו של רבא, האם רב יהודה התיר דוקא ביו"ט או אפילו בשבת.

מאי דעתך: מהי סברתך שאתה מחלק בין שבת ליו"ט, שאתה אומר שרק ביו"ט מותר לבעול בתחילה – כי ביו"ט מותר לעשות מלאכות לצורך אוכל נפש, והדין הוא שמתוך שהותרו המלאכות לצורך אוכל נפש הותרו גם שלא לצורך (כדעת בית הלל, ביצה

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

יב'א). ולכן אתה מתיר חבורה בבתולים שלא לצורך אוכל נפש, מכיון שהיא כבר הותרה לצורך אוכל נפש - בשחיטת בעלי חיים לאכילה ביו"ט.

מוגמר: להניח בשמים על גבי גחלים בשביל לתת ריח טוב בבגדים ובכלים. ושנינו במסכת ביצה (דף כב:) שאסור לעשות מוגמר ביו"ט, ואילו לדבריך צריך להיות מותר?

[תוספות מעירים שודאי רב פפי לא חולק על הדין של 'מתוך שהותרה וכו', אלא הוא סבר שדוקא דבר שרגיל, הותר גם שלא לצורך אוכל נפש, ולא בעילת בתולים שאינה דבר הרגיל. ואם רב פפא כן מתיר אותו, עליו להתיר גם מוגמר שאינו דבר הרגיל?]

דבר השווה לכל נפש: הותר לעשותו ביו"ט לצורך אוכל נפש, וממילא הותר גם שלא לצורך אוכל נפש. אבל מוגמר אינו שווה לכל נפש אלא רק למפונקים. ואילו בעילה היא דבר השווה לכל נפש ולכן הותרה ביו"ט.

נדדמן לו צבי ביו"ט: המקשן סבר שדבר ה'שווה לכל נפש' הכוונה שהוא מצוי לכל נפש ואילו צבי שקשה לצוד אותו מצוי רק לעשירים. אך התרצן ענה לו ש'שוה לכל נפש' הכוונה היא נצרך לכל נפש.

*

ומי אינא הוראה לאיסור: האם לשון 'הוראה' מתאים למקרה שבו אוסרים את הדבר, והרי בשביל לאסור אין צורך בהוראה מיוחדת כי אפילו על הספק כשההלכה אינה ברורה - אפשר להחמיר ולאסור. ואילו המתיר צריך לסמוך על לימודו ועל חכמתו ולקחת אחריות על הפסק, ועל כך מתאים לשון 'הוראה'.

הורוה בית הלל שתהא נזירה: הילני המלכה נדרה שאם יחזור בנה מהמלחמה בשלום, היא תהא נזירה שבע שנים, וחזר בנה מהמלחמה וקיימה את נדרה. אלא שהיה זה בחו"ל ולאחר מכן עלתה לארץ ישראל. חכמים גזרו טומאה על ארץ העמים (= חו"ל), ולכן מי שנדר נזירות בחו"ל וקיים נזירותו ולאחר מכן עלה לארץ – הצריכו אותו חכמים להיות נזיר שוב בארץ, מכיון שנזיר אסור בטומאה והרי הוא היה נזיר בארץ העמים הטמאה. לדעת בית שמאי עליו להיות נזיר בארץ רק שלושים יום ולדעת בית הלל עליו להיות נזיר שוב מתחילה.

חוט השדרה שנפסק – ברובו: אם הוא נפסק ברובו הבהמה טריפה. ולדעת רבי יעקב אפילו ניקב החוט היא טריפה. והגמרא מביאה את פסק ההלכה שלא כרבי יעקב.

רב נחמן בר יצחק מתני הכי: הגמרא מביאה סגנון אחר לשמועה - שהורה רבי יוחנן בציידין שאסור לבעול בתחילה בשבת.

*

אחת בתולה ואחת אלמנה טעונה ברכה: היא 'ברכת חתנים' הכוללת 'שבע ברכות' של חתונה.

כאן בבחור שנשא אלמנה: שיש להם שבע ברכות בגלל שהוא בחור שמתחתן לראשונה, אבל באלמון שנשא אלמנה אין להם שום ברכה. כך סוברת הגמרא עכשיו.

שנאמר ויקח עשרה אנשים: בועז אסף עשרה אנשים כעדים על נישואיו עם הות. לצורך העדות היו מספיקים שני עדים בלבד, אלא הצורך בעשרה היה בגלל ברכות החתונה שהם 'דבר שבקדושה', הזקוק למעמד של עשרה אנשים (-שיטמ"ק).

אבל יום אחד טעונה ברכה: נמצא שדברי רב הונא הראשונים מדברים על בחור שנשא אלמנה שיש לו שבע ברכות, ודברי רב הונא האחרונים נאמרו של אלמן שנשא אלמנה שאין להם שבע ברכות אלא רק ברכה אחת.

אלא הא דתניא שקדו חכמים: כמובא לעיל (דף ה'). תקנו חכמים שאלמנה תתחתן ביום חמישי כדי שישמח עמה ביום חמישי שישי ושבת.

מילתא פסיקתא קתני: כלומר הברייתא נקטה רק את הדבר הברור: לבתולה אין פחות משבע ברכות, ולא אלמנה אין פחות מברכה אחת (אמנם אם היא תינשא לבחור יש לה שבע ברכות).

*

במקהלות ברכו אלוקים: הפסוק מתפרש כך: 'בְּמִקְהֵלוֹת' - דהיינו בעשרה (שהרי נאמר 'וְהִקְהֵל אֶת הָעֵדָה' ונאמר במרגלים 'עַד מָתִי לְעֵדָה הָרַעָה הַזֹּאת' המרגלים היו שנים עשר, וללא יהושוע וכלב הצדיקים הם נשארו עשרה, מכאן ש'קהל' הם עשרה אנשים) – 'בְּרַכּוּ אֱלֹהִים יְהוָה, מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל' – כלומר על עסקי מקור דהיינו הרחם, וכלומר שצריך לברך על חתונה המביאה למצות פריה ורביה.

מנין שאפילו עוברים שבמעיי אימן אמרו שירה על הים: הפסוק 'במקהלות וכו' נאמר בתהילים פרק סח' העוסק ביציאת מצרים. רבי מאיר מפרש שאפילו העוברים שבמקור ברכו את ה' ואמרו שירה.

אם כן לימא קרא 'מבטן': שהרי העוברים נמצאים בבטן ולא במקור.

ההוא מיבעי ליה למדרש עמוני: בועז אסף עשרה אנשים בשביל לדרוש בפניהם את הדרשה שעל פיה הותר לו להתחתן עם רות המואביה 'עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית'. הגמרא תבאר שהצורך בעשרה אנשים היה בשביל לפרסם את הדבר.

וכדאמר ליה שמואל לרב חנא בגדתאה (=מ'בגדתי): צא והבא לי עשרה אנשים ואני אומר לך בפניהם את הדין ש'המזכה לעובר קנה'. [שמואל סובר שאפילו שהעובר נמצא במעי אימו הוא נחשב 'דבר שבא לעולם', וממילא אפשר לזכות לו מתנה על ידי אחר שיזכה אותה בעבורו. אבל הגמרא נוקטת שהלכה כרבי יוחנן החולק עליו וסובר שעובר נחשב דבר שלא בא לעולם ולכן אי אפשר להקנות לו (-עין תוספות)].

*

מברכין ברכת חתנים בבית חתנים: מברכים שבע ברכות בחופה. לדעת רבי יהודה מברכים אותה גם בשעת הקידושין כשהחתן מקדש את האישה בטבעת. בעבר היו מפרידים את האירוסין (= הקידושין, ואין זה מה שנקרא בלשוננו 'אירוסין' – שזו ההסכמה להתחתן) מהנישואין.

אמר אביי וביהודה שנו: כלומר אין מחלוקת בין תנא קמא לרבי יהודה. כי רבי יהודה דיבר דוקא ב'יהודה' שם היו נוהגים שהחתן והכלה מתייחדים בין האירוסין לחתונה, בכדי לקרב אותם זה לזה לקראת החתונה. משכך היה חשש שמא החתן יבעל אותה, והרי 'כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנידה' (מדרבנן). ולכן בירכו שבע ברכות בשעת האירוסין (ובמובן שגם התייחדו עם הכלה רק כשהיתה טהורה).

תניא אידך... וברכת אירוסין בבית אירוסין: מברכים ברכת אירוסין בשעת הקידושין, ושבע ברכות בשעת הנישואין.

ואסר לנו את הארוסות: כלומר אסור לארוס להתייחד עם ארוסתו בלא 'ברכות החתונה'.

מאן דלא חתים: ברכת הפירות וברכת המצוות (כגון ברוך.. על המילה) אינן חותמות ב'ברוך אתה ה'' בסוף הברכה, כי ברכה שאין בה הפסק של ענין אחר (כגון בקשה) אינה חומת בברוך. אבל ברכת הקידוש בליל שבת חותמת בברוך, משום שיש באמצע הברכה נושא נוסף 'כי הוא יום תחילה למקראי קודש' - מילים אלו מדברות על שבח

השבת עצמה, ואילו כל הברכה מדברת על הקדושה שקידש ה' את ישראל בנתינתו להם את השבת.

המחלוקת היא למה לדמות את ברכת חתנים: האם לברכת המצוות והפירות - מכיון שהיא ברכת ההודאה כמותם, ואין בה הפסק של נושא נוסף וממילא היא אינה חותמת בברוך כמותם. או לדמותה לברכת הקידוש - מכיון שהנושא שלה הוא קדושת ישראל בנשואין.